

4. DEKLINACE

5. DEKLINACE

STUPŇOVÁNÍ ADJEKTIV

4. DEKLINACE

- u-kmeny – koncovka gen. sg. -ūs
- latinská substantiva
- převážně maskulina a neutra

4. DEKLINACE MASKULINA

VZOR: **processus**, **processus** m. výběžek

	sg.	pl.
1.	process- <u>us</u>	process- <u>ūs</u>
2.	process- <u>ūs</u>	process- <u>uum</u>
4.	process- <u>um</u>	process- <u>ūs</u>
6.	process- <u>ū</u>	process- <u>ibus</u>

4. DEKLINACE MASKULINA

- latinská substantiva v nom. sg. – US,
v gen. sg. -ŪS
- převážně **MASKULINA**
- několik **FEMININ**:
  - manus, manus f. – ruka
  - acus, acus f. – jehla
  - domus, domus f. – dům
  - názvy stromů
  - **artus, us m. a arcus, us m. mají v abl.pl. -ubus**

4. DEKLINACE NEUTRA

VZOR: **genu, genus n.** – koleno

	sg.	pl.
1.	gen- <u>u</u>	gen- <u>ua</u>
2.	gen- <u>ūs</u>	gen- <u>uum</u>
4.	gen- <u>u</u>	gen- <u>ua</u>
6.	gen- <u>ū</u>	gen- <u>ibus</u>

všechna rodu středního

5. DEKLINACE

- e-kmeny – koncovka gen. sg. -ei
- latinská substantiva
- feminina

5. DEKLINACE E-KMENY

VZOR: **facies, faciei f.** – plocha, tvář, obličej

	sg.	pl.
1.	faci- <u>es</u>	faci- <u>es</u>
2.	faci- <u>ei</u>	faci- <u>erum</u>
4.	faci- <u>em</u>	faci- <u>es</u>
6.	faci- <u>e</u>	faci- <u>ebus</u>

5. DEKLINACE – E-KMENY

- Substantiva zakončená v nom. sg. na **–(i)es**,
v gen. sg. **–(i)ei**
- všechna jsou **feminina**
- výjimka: **dies, diei** m. – den (+ odvozeniny)
- **species, speciei** (sg.) – druh
species, specierum (pl.) – čajová směs, směs
sušených bylin

PŘEDLOŽKY

- s akuzativem:

ad – k, do, při

adversus – proti

ante – před

apud – při, u

circum – okolo, kolem

contra – proti

extra – mimo, vně

infra – pod

inter – mezi

intra – v, uvnitř, za, během

per – skrz, přes, pomocí

post – po, za

praeter – mimo, kromě

prope – blízko, při

propter – pro, kvůli

secundum - podle

supra - nad

trans – přes, za

PŘEDLOŽKY

- **s ablativem:**

a, ab – od

cum – s, se, spolu

de – s, se (shora dolů), z, ze; o

e, ex – z, ze

pro – pro; za, před

sine - bez

PŘEDLOŽKY

- s akuzativem i ablativem:

in	kam?	+ 4.p.	do, na
----	------	--------	--------

	kde?	+ 6.p.	v, na
--	------	--------	-------

sub	kam?	+ 4.p.	pod
-----	------	--------	-----

	kde?	+ 6.p.	pod (pod povrchem)
--	------	--------	--------------------

STUPŇOVÁNÍ ADJEKTIV

1. **stupeň = pozitiv** – vlastnost bez zřetele na míru
2. **stupeň = komparativ** – vyšší míra vlastnosti při srovnávání dvou předmětů
3. **stupeň = superlativ** – nejvyšší míra vlastnosti při srovnávání jednoho předmětu s jinými předměty

STUPŇOVÁNÍ ADJEKTIV

Pozitiv:

- **adjektiva podle 1. a 2. deklinace** – v nom. sg. mají koncovky **-us, -a, -um (-er, -a, -um)** – skloňují se jako substantiva podle 1. a 2. deklinace (podle rodu řídícího substantiva)
- **adjektiva podle 3. deklinace** – v nom. sg. mají 3 tvary (**celer, celeris, celere**)
2 tvary (**lacrimalis, lacrimale**)
1 tvar (**abducens, abducentis**) – skloňují se podle 3. deklinace (i-kmeny, podle rodu řídícího substantiva)

STUPŇOVÁNÍ ADJEKTIV - pravidelné

KOMPARATIV:

- většina adjektiv; v komparativu jako 2východná adj. 3. deklinace s koncovkou **-ior** (M + F), **-ius** (N)

	sg.		pl.
1.	long-ior	long-ius	long-iores long-iora
2.		long-ioris	long-iorum
4.	long-iorem	long-ius	long-iores long-iora
6.		long-iore	long-ioribus

STUPŇOVÁNÍ ADJEKTIV – pravidelné

- v superlativu jako adjektiva podle 1. a 2. deklinace **-us,-a,-um** se superlativním suffixem:
  - většina adjektiv   **-issimus, issima, issimum**
  - adjektiva na **-er**   **-rrimus, rrima, rrimum**
  - **facilis, e; difficilis, e** **-llimus, llima, llimum**
similis, e; disimilis, e
gracilis, e; humilis, e

STUPŇOVÁNÍ ADJEKTIV - opisné

- adjektiva 1. a 2. deklinace se **samohláskou** před koncovkou –us,-a,-um
- stupňované příslovce **multum** + základní tvar adjektiva:
  2. stupeň: **magis** + adjektivum – více ....
  3. stupeň: **maxime** + adjektivum – nejvíce ....

dubius,a,um   **magis** dubius,a,um

maxime dubius,a,um

varius,a,um   **magis** varius,a,um

maxime varius,a,um

STUPŇOVÁNÍ ADJEKTIV - nepravidelné

- změna kmene v jednotlivých stupních

magnus,a,um   major,majus   maximus,a,um

parvus,a,um   minor,minus   minimus,a,um

bonus,a,um   melior,melius   optimus,a,um

malus,a,um   pejor,pejus   pessimus,a,um

multus,a,um   plures,plura   plurimus,a,um

STUPŇOVÁNÍ ADJEKTIV - neúplné

- nemají některý ze tří stupňů

zejména adjektiva odvozená od předložek – nemívají

1. stupeň; často překlad do ČJ pozitivem

ante	anterior, anterieus	-
dříve, před	přední	
post	posterior, posterius	postremus
po, za	zadní	poslední
supra	superior, superius	supremus
nahoře, nad	horní	nejhořejší
infra	inferior, inferius	infimus
dole, pod	dolní	nejspodnější, nejnižší

STUPŇOVÁNÍ ADJEKTIV - neúplné

intra	interior, interius	intimus
uvnitř	vnitřní	nejvnitřnější
extra	exterior, exterius	extremus
mimo, vně	vnější	nejzazší
prope	propior, propius	proximus
blízko	bližší	nejbližší
ultra	ulterior, ulterius	ultimus
za	zadní	poslední